

karaktärisera nationerna som individer och att tillerkänna dem särskilda uppgifter, missioner, i det jordiska arbetet på fulländning.

På dessa föreställningar om karaktärer och missioner skall jag inte närmare ingå (goda exempel hos Michels' "Patriotism" och Hayes' "The Historical Evolution of Modern Nationalism"). Många författare utdelar till synes generöst olika uppgifter till skilda nationer — såsom känsla för konst, krigisk duktighet, sedlighet — men den finaste uppgiften reserveras för det egna folket. Man ser sig själv såsom subtil, sammansatt, problematisk, medan de andra befinns vara enhetliga och triviala. Framför allt kommer emellertid nationalismen fram i tanken att det egna folket i själva verket är ett slags överfolk, det allmänmänniska, universella folket.

Några exempel från den nationella romantikens glansperiod under förra hälften av 1800-talet. Fransmannen Guizot: "Frankrike har den äran att hennes civilisation trognare än något annat folks innefattar den allmänna principen, den grundläggande idén, i all civilisation." Tysken Fichte: "Endast tysken har verkligen ett folk, och endast han är i stånd till verklig och förnuftig kärlek till sitt folk... Att ha karaktär och att vara tysk är utan tvivel en och samma sak." Italienaren Mazzini: "Det tredje Italien" (efter det romerska rikets och påvedömet) skall leda världen "med alla folks samtycke", det skall "gå som en ljusets ängel bland de folk som trodde att Italien var dött".

Dessa uttalanden av ledande tänkare är inte särskilt extra-vaganta; de representerar det normala, inte undantagsfallen. Michels har påvisat hur de stora folken genomgående —

att döma av politiska och litterära uttalanden — är benägna att se sig själva som företrädare för hela mänskligheten, inte som nationer i mera inskränkt och ordinär mening. De är de sanna internationalisterna — och alltså kallade att ena Europa eller kanske hela världen. De första missionärer-

na av denna typ var den franska revolutionens arméer, som överskred gränserna för att frigöra folken.

I dessa metafysiska formuleringar synes den nationella romantiken relativt föga ha framträtt i England. Dicey har i en undersökning av år 1917 sökt visa att Wordsworth var nationalitetstankens förste klara målsman, men varken han eller hans diktarbörder Southey och Coleridge uttryckte sig så filosofiskt-programmatiskt som kollegerna på kontinenten. På denna punkt, liksom över huvud taget, synes den brittiska inställningen vara mindre spekulativ och flusklös än attityden i de länder där en "idealistisk" filosofi angav uttryckssättet för allt mera generell tänkande. Självberöm saknas sannerligen inte, men det är inte så konstrukt; man säger sig vara duktig och klok osv., men förklarar sig inte företräda mänsklighetens idé.

Såvitt bekant finnes inte så grundliga studier över den nationella självhåvvelsen att bestämda slutsatser kan dras i fråga om andra europeiska folk. De mindre folken har inte rimligen kunnat uppträda med samma later som de stora. Men i något tunnare och fattigare gestaltning möter föreställningen om utvaldhet genom internationalism, förståelse och allmänmänniskhet litet varstans. Vi talar om vår långa fred som ett premium för dygden, om de ändras galenskap, om vår önskan att utjämna mellan de större och vildare; det är missionstanken i miniatyr, en tro på den egna överlägsenheten anpassad efter små förhållanden.

HERBERT TINGSTEN